

PERFORMANCE. Tänavuse Nu Performance Festivali peaesinejaid Peaches näitas, et ta ei ole kellegi mahlamüts.

Ütle, kas sa oled feminist?

Peaches teisipäeva õhtul Punases Majas kontsertetendust andmas.

FOTO: TONI LÄÄNSALU

ARVUSTUS

ANNE VETIK
kunstikriitik

Kontsert

Peaches,
Black Cracker

NU Performance Festivali raames Tallinnas, Punases majas 1. novembril

Küllastasin Kanadast pärit Peaches ehk kodanikunimega Merrild Beth Niskersi Tallinna esinemist ja sain osa tunde aega kestnud orgastilise rõõmu vannist. Seda vanni täitis kehavedelike, Nirvana ja tümondriiga ca 170 cm pikk vagiinakostüüm 47-aastane naisterahvas ehk Peaches. Järgnevalt pärast mõnetunnist mõttepausi tekkis tähelepanekud.

1. Hiljutises intervjuus superajakirjale Vanity Fair ütles superstaar Adele, et pole pool aastat jalgu raseerinud. Kui ajakirjanik uuris, kuidas suhtub sellesse Adele'i elukaaslane, kostis laulja, et mingid kuradi mehed ei ütle talle, mida ta raseerib ja mida mitte. Raseerigu end ise ära, kui nii väga meeldib. Kui poleks Peaches tuld

nud, olnud ja olemas, ei pruugiks peavoolumeedia lemmiknaine sellise mõttekäiguga välja tulla. Ja küsimus «kas sa oled feminist?» poleks saanud popstaaridele esitatavaks tavaküsimuseks. Ja feminism ei oleks sedavõrd aktsepteeritud mõtteviisi, nagu ta praegu on.

2. Sain kinnituse, et eksisid muusikakriitikud, kes Peaches eelmise albumi puhul parastasid, et näe, hakkab vanaks jääma ja tunnete mõtlema, rohkem nalja ei teegi (hambu jäi toona lugu «Why Don't You Talk To Me»). Kanada kõige värvikam muusikaeksport käis lihtsalt korra suitsupausil, vaatas, et mida see Lady Gaga ja Miley Cyrus siin tõmblevad, ja istus troonile tagasi. Õigemini lükkas trooni ümber ja ilmselt pani selle peenisekujulise leegiheitjaga põlema.

Oleks jube äge, kui ka teised promootorid, teeksid sääraseid vähem siledaid valikuid.

3. Kahjuks ei näinud publiku seas ühtegi tuntumat Eesti nais- ega meesartisti, kellele võiks Peaches mõtteainet pakuda ja näidata, kuidas võib üks inimene laval olla. Samas, võimalik, et mu publiku-uuring

oli puudulik, kuna olin esimesest loost viimaseeni lava ees karglemas, huiklemas ja peaga vehkimas.

4. Peaches ei ole tüüp, kes pärast seda, kui ta on sulle korralikult taha keeranud, jääb voodisse nunnutama, kallistama ja igavest armastust vanduma. Kuigi seda oleks võinud ka varem arvata. Viimase loo järel lahkus Peaches lavalt ja tagasi ei vaata, ta ei tule meeleheitlikult viimaseid publiku armuavaldusi sisse ahmima, nagu muusikutel tihti kombeks on.

5. Huvitav, et üks kõige tähelepanuväärsem ja energetilistelt laetum hetkel tegutsev muusik jõudis Eestisse hoopis *performance*-kunsti tutvustava festivali kaudu. Oleks jube äge, kui ka teised promootorid, või kuidas tahes on paslik muusikaärilikke kutsuda, teeksid sääraseid vähem siledaid, võib lausa öelda, et karvaste jalgadega valikuid. Pealegi, nagu näha, suudab Eesti publik pidutseda ka nädala alguses – kui laval juhtub õige tantsupartner olema. Kõik maailma asjad ei pea toimuma reedel.

6. Twisted Dance Company võiks vabalt Peachesega turneele minna ja ühe suve projekti- na tekkinud Punasest Majast on kujunenud täitsa korralik ja iseloomuga *venue*.

Mees, naine ja surm

STUART SWEENEY, London, tantsuajakirjanik

<<Laul maast>>

esietendub koos Toomas Eduri <<Valivate monoloogidega>> 4. novembril Estonia teatri laval.

<<Laul maast>>: Luana Georg ja Sergei Upkin aktsioonis. FOTO: RÜNNO LAHESOO

Eesti Rahvusballett tantsib reedel esimest korda Sir Kenneth MacMillani lühiballetti «Laul maast» – tõeliselt ilusat ja intrigeerivat neoklassikalist tantsuteost, mis on loodud Gustav Mahleri samanimelise laulutsükli muusikale.

See on juba teine MacMillani ballett «Manoni» järel, mis Tallinnas lavale jõuab. Visuaalselt on need kaks täiesti erinevad: «Manoni» rikkalike dekoratsioonide ja kostüümide asemel kantakse tühjal laval lihtsaid tuunikaid ja T-särke. Rohkem sarnasust on teemaatilisel, sest mõlemad käsitlevad elu ja surma küsimust.

Kenneth MacMillan (1929–1992), kes on üks minu armastatumaid ballettmeisterid, tantsis ise kunagi Sadler's Wellsi Kuninglikus Balletis, aga loobus tantsijakarjäärist varakult – juba 20ndates eluaastates –, et keskenduda ballettmeisteri ametile. Ta on kümne pika ja rohkem kui 50 lühiballeti autor, millest enamiku tõi ta välja Londoni Kuningliku Balleti juures, olles aastatel 1970–1977 selle kunstiline juht ja kuni oma surmani peakoreograaf.

Peeti tantsimiseks sobimatuks

Gustav Mahleri laulutsükli aluseks on 8. sajandi Tangi dünastia luule, mis on vabalt saksa keelde tõlgitud. MacMillan sattus juhuslikult kontserdile, kus see kõlas, vaimustus ja hakkas kohe selle järgi balletti kavandama.

Ent tema ettepaneku see Londonis välja tuua lükkas Kuningliku Balleti juhatus tagasi koguni kahel korral: nii 1959. kui ka 1964. aastal. Mahlerit mängiti tol ajal Inglismaal vähe ja juhatuse muusikanõunik Sir Adrian Boult pidas laulutsükli tantsimiseks sobimatuks.

Nii tõi MacMillan selle 1965. aastal lavale hoopis Stuttgardi Balletis. Selle juht John Cranko, kes oli ühtlasi MacMillani hea sõber – tema ballett «Onegin» on samuti praegu Estonia teatri kavas –, andis talle vabad käed valida ise tantsijad ja kasutada proovisaali nii palju kui vaja. Töö Stuttgardis oli MacMillanile meeldiv vaheldus pärast pettumust Londonis.

Pärast Saksa- ja Inglismaa kriitikute positiivset vastukaja andis Kuningliku Balleti juhtkond järele ja «Laul maast» esietendus 1966. aastal lõpuks ka Londonis, kus seda siiani üha uuesti taaslavastatakse.

MacMillan ise on oma balletti kirjeldanud järgmiselt: «On mees ja naine. Surm võtab mehe. Koos naasevad mõlemad naise juurde ja selgub, et surm on ühtlasi taassünnilubadus.»

Mees avab balleti *jeté* dega, mida saadab helge muusika. Varsti ühineb temaga pool-

di maskis mõistatuslik kujukü – Der Ewige, Igavene. Ingliseelses tõlkes on tema nimeks Surmasaadik, mis annab talle hoopis pahaendelisema varjundi. Ta ilmub välja igas stseenis ja tantsib sageli unisoonis teiste tegelastega, vihjates, et on elu loomulik osa.

Naist tutvustatakse alles teises laulus ning laul reedab tema kartuse surma ees ja igatsuse leida endale kaaslane, et mitte olla üksinda.

Erakordselt liigutava lõpuks

Lõpulaulus, mis on 30 minutit pikk – peaaegu pool tervest tsüklist –, leiab naine lõpuks mehe pika dueti ajal, pärast mida sekkub kohe Surm ja nõuab mehe endale. Naine tantsib kaua üksinda, väljendades oma kaotusvalu, üksinduse tagasitulekut ja surma paratamatust. Taasühinenud lühikesteks ajaks oma noorte kaaslastega, uitab ta nende seas ringi, üksikumana kui kunagi varem. Tema soolo lõpeb pika nõudliku *pas de bourée* de stseeniga, nagu juhiksid teda jõud, mida ta ise kontrollida ei saa.

Mees tuleb tagasi, nüüd juba ise poolmaski kandes, mis sümboliseerib surmajärgset igavikku. Nad ühendavad naisega käed ja kõnnivad aeglaselt lava tagaossa – koos eksitaatilise lõpumuusikaga on see üks kõige liigutavamaid balletilõppe üldse.

Eesti balletisõpradel soovitan seda peenekoelist kaasakiskuvat tantsuteost kindlasti vaatama minna.

Esilavastuse ajal leidsid Stuttgardi Balleti tantsijad, et MacMillani liikumine on ebamugav. Tõepoolest, traditsiooniliste balletisammude kõrval näeme laval kallutatud torsoid, n-ö lampjalget kõndi ja stiliseeritud viiteid idamaistele žestidele. Mõned kriitikud on esile toonud ka moderntantsu suurkuju Martha Grahami mõju, kuigi MacMillan on seda ise eitanud.

Eesti balletisõpradel soovitan seda peenekoelist kaasakiskuvat tantsuteost kindlasti vaatama minna. On ju ka aastatel 2002–2012 Kuninglikku Balletti juhtinud ja enne seda üks MacMillani lemmiktantsijaid olnud Monica Mason öelnud: «Leidlikkus, uni-kaalne kvaliteet ja tantsu pidev areng kogu teose vältel teevad sellest balletist tõelise meistriteose.»